

RAKKOMANDAZZJONIJIET
GĦALL-ĠENITURI / KURATURI

GĦALL-

BENĊMARK

TA' TMIEM L-EDUKAZZJONI PRIMARJA
2022

Il-Benċmark ta' Tmiem l-Edukazzjoni Primarja 2022

Il-Benċmark huwa assessjar li jsir għall-istudenti tas-Sitt Sena tal-Primarja. Dan huwa ddisinjat, implimentat u rrapportat b'tali mod li jinforma lill-istudenti, lill-ġenituri/kuraturi, lill-iskejjel u lil min hu interessat dwar il-kisbiet ta' kull student f'ħiliet u suġġetti differenti.

Is-suġġetti tal-Benċmark għandhom diversi komponenti.

Il-Malti u l-Ingliż għandhom erba' komponenti:

Il-Komponent	Il-Marki	Il-Ħin għall-Komponent
It-Taħdit / Speaking	20	10 minuti
Is-Smigh / Listening	20	30 minuta
Il-Qari / Reading	30	50 minuta
Il-Kitba / Writing	30	60 minuta

Il-Matematika jikkonsisti f'żewġ karti:

Karta	Il-Marki	Il-Ħin għall-Komponent
Mentali / Mental	20	15-il minuta
Miktuba / Written	80	Siegħa u nofs

Il-karti kollha, it-testi rrekordjati tal-Fehim mis-Smigh (tal-Malti u tal-Ingliż), flimkien mal-iskedi tal-marki, jinsabu fuq is-sit elettroniku <http://www.curriculum.gov.mt>.

Ir-rapporti tal-Benċmark ukoll jinsabu fuq dan is-sit elettroniku. Dawn jagħtu informazzjoni dwar il-Benċmark iġenerali, statistika dwar il-kandidati u r-riżultati, u suġġerimenti kif jista' jittejjeb it-tagħlim.

Il-ġenituri/kuraturi wkoll jistgħu jgħinu lil uliedhom biex itejbu l-ħiliet u l-kompetenzi edukattivi tagħhom. Dawn huma xi suġġerimenti li l-ġenituri/kuraturi jistgħu jieħdu għal dan il-għan.

L-Ingliż

- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jagħtu opportunitajiet lit-tfal biex jitkellmu u jisimgħu l-Ingliż. Li ninkoraġġixxu t-tfal jitkellmu bl-Ingliż jgħinhom biex jirfinaw il-ħiliet tagħhom fis-smiġħ u jsaħħu l-għarfien tal-vokabularju u tal-binja tas-sentenzi. Huma għandhom jaraw li jużaw il-lingwa Ingliża tajjeb meta jitkellmu ma' wliedhom.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom iħajru lit-tfal isegwu programmi awdjo-viżivi bl-Ingliż, bħal aħbarijiet, rapport tat-temp, u dokumentarji, u jitkellmu dwarhom.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jinkoraġġixxu lil uliedhom jużaw varjetà ta' vokabularju u lingwaġġ idjomatiku biex jesprimu lilhom infushom aħjar bl-Ingliż. Huma għandhom jipprattikaw ma' wliedhom il-lingwa Ingliża għal funzjonijiet differenti bħal meta jiġu biex jistaqsu mistoqsijiet, jitolbu informazzjoni, iqabblu, jiddeskrivu u jagħmlu ipoteżi.
- It-tfal għandhom jaqraw iżjed bl-Ingliż. Il-ġenituri/kuraturi jistgħu jgħinu f'dan billi jaraw li fid-dar ikollhom kotba adattati għat-tfal, jieħdu lil uliedhom fil-libreriji pubbliċi jew reġjonali, u billi huma stess jaqraw biex jagħtuhom eżempju. Il-materjal tal-qari għat-tfal irid ikun varjat u jinkludi firxa wiesgħa ta' kitbiet differenti b'siltiet fittizji u mhux.
- Diskussjoni dwar kotba u kitbiet oħra (inklużi dawk online) li t-tfal ikunu qraw bl-Ingliż huwa mezz ideali biex huma juru x'fehmu, kemm jafu jinterpretaw, jirakkontaw u jevalwaw dak li qraw. Din l-attività tgħin lit-tfal biex jimmaginaw u jkunu kreattivi fil-ideat tagħhom.
- It-tfal itejbu l-ħiliet tagħhom fil-kitba bl-Ingliż billi jkollhom esperjenzi differenti ta' kitba. Il-ġenituri/kuraturi għandhom jagħtu opportunitajiet ta' kitba lil uliedhom fid-dar, sabiex jiktbu bi skop u għal udjenja, bħal ngħidu aħna billi jhegguhom jiktbu invit, jiktbu xi nota jew ittra lil xi membru tal-familja; jiktbu fid-djarju u jiktbu dwar xi ktieb li qraw. Inkoraġġiment u sapport kontinwu mingħand il-ġenituri/kuraturi huwa importanti f'dan ir-rigward.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom iheggu lil uliedhom biex jippjanaw qabel jiktbu, kif ukoll jirrevedu, jiċċekkjaw u jirrangaw il-kitba tagħhom bl-Ingliż qabel ma jipprezentaw xogħolhom lill-għalliema.
- Fid-dar għandu jiġi inkoraġġit l-użu tad-dizzjunarju Ingliż għat-tfal, kif ukoll it-teżawru Ingliż għat-tfal sabiex il-firxa tal-vokabularju titwessa'. Il-ġenituri/kuraturi għandhom iheggu lil uliedhom ifittxu t-tifsiriet ta' kliem ġdid u jsibu kliem alternattiv ħalli jtejbu l-kwalità tal-lingwa Ingliża mitkellma u miktuba.

Malti

- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jithaddtu b'Malti tajjeb f'kull ċirkostanza u joqogħdu attenti li jużaw espressjonijiet xierqa, skont l-etikett, bla ma jużaw kliem jew espressjonijiet b'xi lingwa oħra meta jkun hemm kelma Maltija li tintuża.
- Il-ġenituri għandhom jifhmu li kliem bħal chewing gum u roundabout, li jintuża b'mod naturali mill-kelliema nattiv tal-Malti, illum daħal u hu aċċettat f'islienna, għax m'hemmx kliem ieħor floku. Min-naħa l-oħra, huma għandhom ihegġu lil uliedhom jużaw l-ewwel il-kelma Maltija li għadha tintuża qabel ma jfittxu oħra f'lingwi barranin.
- Jehtieg li t-tfal jkunu jafu n-numri, il-kuluri u l-forom bil-Malti, u jużawhom sewwa u regolarment fit-taħdit. Il-ġenituri/kuraturi jridu jkunu mudelli haġġin tal-lingwa.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jishqu fuq l-ittri tal-alfabett Malti u jgħallmu lit-tfal jiktubhom kif support. Kliem bil-Malti jrid jiġi spellut bil-ħsejjes Maltin.
- Il-ġenituri/kuraturi huma mhegġa jużaw idjomi u proverbji Maltin fit-taħdit tagħhom ta' kuljum biex it-tfal jitgħallmuhom u jifhmuhom fil-kuntest propju tagħhom.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jagħtu aktar opportunitajiet lit-tfal biex jikkellmu u jiddiskutu bejniethom dwar temi differenti bil-Malti. Dan iservi biex jipprattikaw il-lingwa f'kuntesti differenti u jkabbri l-vokabularju tagħhom.
- Il-preċiżjoni hija importanti. Jekk l-istudenti jintalbu kelma waħda bħala twegiba, il-markaturi jippretendu kelma waħda u mhux frażi jew sentenza. Il-preċiżjoni fl-ortografija, fil-kitba u fil-puntegġjatura wkoll għandha titrawwem fit-tfal sa mis-snin bikrin. Il-ġenituri/kuraturi għandhom jippruvaw isibu l-ħin biex jiċċekkjaw ix-xogħol li jingħataw uliedhom u jaraw li l-istruzzjonijiet jiġu segwiti.
- Id-dar, it-tfal għandhom jiġu esposti għal tipi differenti ta' kitba li tinsab fil-kotba, fil-gazzetti, fir-rivisti, fl-avviżi u fir-riklami. Hekk it-tfal jitharrġu fil-kitba ta' kull ġeneru.
- Bħala għajjnuna għall-ġenituri/kuraturi, wieħed jista' juża r-riżorsi tal-Malti fis-sitt elettroniku <http://malti.skola.edu.mt>.

Mathematika

- L-attitudni tal-ġenituri/kuraturi lejn il-matematika jista' jkollha impatt fuq l-attitudni ta' wliedhom. Għalhekk il-ġenituri huma mhegga sabiex ikunu pozzitivi u juru entuzjażmu lejn il-matematika.
- Il-ġenituri/kuraturi jistgħu jkunu l-aqwa għalliema tal-matematika fi djarhom stess. Jeżistu ħafna sitwazzjonijiet fil-ħajja ta' kuljum li jinvolvu l-matematika. Il-ġenituri/kuraturi jistgħu:
  - ifittxu n-numri fuq monumenti, bibien tad-djar, pjanċi ta' registrazzjoni tal-karozzi, gazzetti u kotba.
  - jgħinu lil uliedhom jaqraw u jużaw kalendarju, jaqraw il-ħin fuq arloġġ bil-minutieri u arloġġ diġitali, jiddiskutu kemm idumu ċertu avvenimenti bħal programmi televiżivi u jzommu rekord ta' kif iqattgħu l-24 siegħa tal-ġurnata.
  - jilagħbu logħob fejn iqabblu, jagħrfu u jgħoddu numri u forum, u logħob li jghegħilhom jaħsbu b'mod strateġiku bħal Sudoku, Dominoes u Mastermind.
  - iżommu rekord tal-piż u tat-tul ta' wliedhom u jiddiskutu l-bdil.
  - waqt li jkunu qed jagħmlu x-xirja jew isajru jagħmlu stima, jiżnu, ikejlu kemm jesa' u kemm oġġett jieħu ħin biex isir.
  - joffru l-opportunità lil uliedhom sabiex jimmaniġġjaw ammonti ta' flus waqt ix-xiri u jagħmlu stimi tat-total, kif ukoll jaħdmu l-prezzijiet ta' oġġetti mraħħsa, pereżempju b'20%.
  - juru l-modi li bihom membri differenti tal-familja jużaw il-matematika fix-xogħol tagħhom.
- L-internet jista' jkun ukoll għodda utli. It-Tim ta' Sapport tal-Matematika fil-Primarja fi ħdan id-Direttorat għall-Programmi ta' Tagħlim u Assessjar għandu l-websajt <http://primarymaths.skola.edu.mt> fejn wieħed isib għadd ta' suġġerimenti utli għall-ġenituri/kuraturi u attivitajiet għall-istudenti.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom iheggu lil uliedhom ikunu persistenti jekk isibu diffikultà biex isolvu xi problema matematika. Kull sforz għandu jiġi ppremjat u l-iżbalji għandhom jiġu ttrattati bħala opportunitajiet għat-tagħlim.
- Waqt li jkunu qed isolvu problemi matematiċi, il-ġenituri/kuraturi għandhom juru lil uliedhom li ħafna drabi hemm aktar minn metodu wieħed sabiex tasal għas-soluzzjoni u xi drabi lanqas ikun hemm soluzzjoni. Diversi strateġiji jistgħu jiġu applikati biex isolvu problemi matematiċi, fosthom: jużaw mudelli u tabelli, jaħdmu somom b'lura, ibassru u jiċċekkjaw, ipiṅgu, jagħmlu lista, jiktbu n-numri f'sekwenza, u jagħmlu raġunament loġiku.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jipprattikaw it-tabelli matematiċi (sa 10 x 10) ma' wliedhom. Meta jkun qed isir dan, il-ġenituri/kuraturi għandhom ifakkru lil uliedhom li għal kull somma ta' diviżjoni hemm somom ta' multiplikazzjoni pariġġha, u viċi versa.

Suggerimenti Generali Oħra

- Il-ġenituri/kuraturi għandhom jieħdu interess fix-xogħol li jingħataw uliedhom għad-dar u f'dak li jkun qed isir l-iskola. Il-partecipazzjoni tagħhom fl-attivitajiet tal-iskola hija importanti.
- Il-ġenituri/kuraturi jridu jgħallmu lil uliedhom jorganizzaw ix-xogħol tagħhom, iżommu mal-pjan tax-xogħol u jagħmlu użu tajjeb mill-ħin.
- Il-qari huwa importanti ħafna. Il-ġenituri/kuraturi għandhom iħajru lil uliedhom jaqraw minn età bikrija. Il-ġenituri/kuraturi stess għandhom ikunu ta' eżempju billi jsibu ħin biex jaqraw huma wkoll. Il-materjal tal-qari jista' jvarja minn qari ta' fuljetti sempliċi sa novelli twal. Il-qari mat-tfal jista' jsir b'modi diversi, bħal qari b'lehen għoli, qari silenzjuż, qari fis-sodda u attivitajiet simili. L-Aġenzija Nazzjonali tal-Litteriżmu (tel. 25982990) torganizza korsijiet għall-ġenituri/kuraturi biex jitharrġu kif jistgħu jgħinu lil uliedhom fil-qari u l-kitba.
- Il-ġenituri/kuraturi għandhom irwol importanti fil-ħolqien ta' opportunitajiet għal uliedhom li fihom ikunu jistgħu jsimgħu l-Malti u l-Ingliż mitkellma tajjeb. Dawk il-ġenituri/kuraturi li jixtiequ jsaħħu l-ħiliet tagħhom fil-Malti jistgħu jattendu korsijiet li jiġu organizzati regolarment mid-Dipartiment tat-Tmexxija tal-Kurrikulu u l-Kunsill Nazzjonali tal-Malti.
- Wieħed jista' jsib għadd ta' riżorsi edukattivi fuq is-siti:
  - Tad-Direttorat għall-Programmi ta' Tagħlim u Assessjar www.curriculum.gov.mt taħt it-titlu Benchmark.
  - <https://teleskola.mt/>
  - <http://primarymaths.skola.edu.mt>
  - <http://nrich.maths.org/primary>
  - <http://www.ixl.com/math/>
  - <http://malti.skola.edu.mt>
  - <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/parents>
  - <https://www.englishprimarymalta.com/>
  - <https://www.teachitenglish.co.uk/searchresults?keyword=year+6+writing+a+story>

It-Taqsima tal-Assessjar Edukattiv

Għal aktar informazzjoni jew biex tgħaddi l-kummenti tiegħek ikkuntattja:

It-Taqsima tal-Assessjar Edukattiv

32, Triq Joseph Abela Scolaro

Il-Hamrun

In-numri tat-telefown: 2598 2186/2727

